

**Didàctica del coneixement del medi natural i social
en educació infantil I**

Codi: 101989

Crèdits: 5

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500797 Educació Infantil	OB	3	1

Professor/a de contacte

Nom: Neus Banqué Martínez

Correu electrònic: neus.banque@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Neus Banqué Martínez

Laura Valdes Sanchez

Prerequisits

Cap

Objectius

L'assignatura "Didàctica de coneixement del Medi natural i socials en Educació Infantil I" és una assignatura obligatòria de tercer curs, centrada en una didàctica específica compartida per dues àrees de coneixement: les ciències socials i les ciències experimentals. És per això que l'assignatura es dissenya amb moments de treball específic per a cada àrea, i amb moments on les dues àrees s'aborden de forma interdisciplinària.

Amb aquest plantejament es proposa abordar els fonaments de l'àrea de *Descoberta de l'entorn* a l'educació infantil tot establint vincles amb les disciplines culturals de referència com són la didàctica de les ciències experimentals i de les ciències socials. Es pretén així desenvolupar criteris didàctics basats en un coneixement del currículum de l'àrea de descoberta de l'entorn, de les teories, models i principis sobre l'ensenyament i aprenentatge a l'educació infantil, i sobre una concepció del món natural i social orientada a la sostenibilitat.

Objectius formatius:

1. Identificar i valorar les aportacions de les ciències experimentals i de les ciències socials com a àmbits culturals de la societat occidental i la seva rellevància en l'educació.
2. Identificar les característiques d'una programació escolar i d'aula que incorpora la complexitat en el marc de l'educació per a la sostenibilitat, la igualtat d'oportunitats, la coeducació i la ciudadania global.
3. Analitzar el currículum d'educació infantil i, més detalladament, la part de l'àrea de descoberta de l'entorn.

4. Conèixer les teories més rellevants, models i principis de l'ensenyament i aprenentatge de les ciències experimentals i de les ciències socials a l'educació infantil.
5. Analitzar situacions didàctiques diverses que es donen a l'escola infantil i identificar-ne les finalitats i els continguts de ciències experimentals i de ciències socials que s'hi treballen, tot valorant-ne la seva adequació.

Competències

- Adquirir coneixements sobre l'evolució del pensament, els costums, les creences i els moviments socials i polítics al llarg de la història.
- Conèixer els fonaments científics, matemàtics i tecnològics del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
- Conèixer els moments més sobresortints de la història de les ciències i les tècniques i la seva transcendència.
- Conèixer la metodologia científica i promoure el pensament científic i l'experimentació.
- Demostrar que coneix i comprèn els objectius, continguts curriculars i criteris d'avaluació de l'Educació Infantil.
- Expressar-se adequadament oralment i per escrit i dominar l'ús de diferents tècniques d'expressió.
- Fomentar experiències d'iniciació a les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Gestionar la informació relativa a l'àmbit professional per a la presa de decisions.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Mantenir una actitud de respecte al medi (natural, social i cultural) per fomentar valors, comportaments i pràctiques que atenguin a la igualtat de gènere, equitat i respecte als drets humans.
- Reflexionar sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la tasca docent.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinari).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
2. Capacitat d'analitzar una situació didàctica i fer-ne un diagnòstic sobre la seva pertinença a partir dels referents teòrics desenvolupats a l'assignatura.
3. Capacitat d'organització i de treball conjunt per dissenyar i executar un projecte de treball compartit.
4. Capacitat de participar en activitats de contacte directe amb el medi natural i social de manera socialment i ambientalment responsable.
5. Capacitat per a fer presentacions orals i amb les noves tecnologies que tinguin una utilitat en l'àmbit professional.
6. Capacitat per a realitzar petites investigacions que puguin ser utilitzades a l'educació infantil.
7. Capacitat per a utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en el desenvolupament de l'assignatura.
8. Capacitat per llegir, interpretar i utilitzar algun programa, projecte o instrument per a l'educació científica, social i ambiental a l'escola infantil.
9. Coneixement de la teoria sobre l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències experimentals i de les ciències socials que regeix el currículum de l'etapa d'educació infantil.
10. Coneixement de moments històrics i fets científics rellevants i de com s'han utilitzat per orientar experiències concretes a l'educació infantil.
11. Coneixement del currículum de l'àrea de descoberta de l'entorn d'educació infantil.
12. Coneixement sobre l'evolució del pensament, els costums, les creences i els moviments socials i polítics al llarg de la història i de com s'han utilitzat per orientar experiències concretes a l'educació infantil.
13. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.

Continguts

1. Fonaments i perspectives de la intervenció educativa en l'àrea de descoberta de l'entorn, des de la perspectiva de les ciències referents.

1.1. Rellevància cultural de les ciències experimentals i socials per comprendre el món actual.

1.2. Teories, models i principis de l'ensenyament i l'aprenentatge a l'educació infantil.

1.3. L'educació per a la sostenibilitat, la igualtat d'oportunitat i la ciutadania global a l'escola infantil.

2. Fonaments i perspectives de la intervenció educativa en l'àrea de descoberta de l'entorn, des de la perspectiva del currículum.

2.1. El currículum d'educació infantil corresponent a l'àrea de descoberta de l'entorn.

2.2. Les finalitats del treball de l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.

2.3. Els continguts de l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.

3. Eixos de contingut de l'àrea de descoberta de l'entorn i la seva aplicació didàctica a l'aula d'infantil.

3.1. Espai i temps a l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil, perspectiva de gènere i coeducació, problemes socials rellevants i ciutadania global.

3.2. Éssers vius, materials i energia a l'àrea de descoberta de l'entorn a l'educació infantil.

3.3. Anàlisi i/o implementació d'intervencions educatives relacionades amb els eixos de contingut de l'àrea de descoberta de l'entorn.

Metodologia

La metodologia docent està centrada en tres pilars importants: (a) oferir a l'alumnat oportunitats per a adquirir una experiència directa de contacte amb el medi natural i social i amb les seves possibilitats educatives per a l'etapa d'educació infantil a través de sortides i activitats de laboratori didàctic; (b) dissenyar contextos per tal que l'alumnat desenvolupi noves maneres de mirar el treball educatiu al voltant del medi social i natural; (c) animar l'alumnat a llegir articles i lectures i reflexionar al voltant de les idees claus que constitueixen fites culturals rellevants.

Aquesta assignatura pretén aportar els fonaments per a la següent assignatura "Didàctica de coneixement del Medi natural i socials en Educació Infantil II". És farà èmfasi en la construcció de les mirades necessàries per a comprendre la fonamentació, l'abast, i les possibilitats educatives del treball educatiu a través de l'àrea de descoberta del medi natural i social a l'etapa d'educació infantil. La tipologia d'activitats dissenyades inclouen classes magistrals de presentació de punts de vista, sortides de camp per conèixer l'entorn proper, treball al laboratori i al seminari per aprofundir en l'observació i experimentació directa dels fenòmens naturals i socials, i treball en petit grup per a la reflexió al voltant de lectures i propostes didàctiques.

El disseny de l'assignatura contempla activitats de sortida de camp d'acord amb les característiques següents (a l'inici de l'assignatura es detallarà la concreció de les activitats):

- Visita a un museu o centre de ciència o altres institucions relacionades amb el contingut de l'assignatura, en l'horari establert per la institució (matí o tarda).
- i/o Activitat interdisciplinària, on es treballi de forma vivencial i directa la descoberta de l'entorn natural i social, en l'horari habitual de l'assignatura.

Les activitats de sortida de camp són de caire obligatori, i poden requerir un desplaçament a càrrec de l'estudiant (Barcelona i/o rodalies). La visita a museu/centre ciència pot tenir un cost econòmic de fins a 15€.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Avaluació continuada	6	0,24	1, 13
Exposicions per part del professorat i sortides per treballar els continguts i qüestions bàsiques del temari. Es realitza amb tot el grup classe a través d'una participació oberta i activa dels estudiants.	30	1,2	2, 6, 7, 9, 10, 12
Treball d'anàlisi de documents, resolució de casos, o treball al laboratori on s'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades en el gran grup.	12	0,48	3, 4, 11
Tipus: Autònomes			
Realitzar de lectures recomanades, cercar informació per a realitzar els treballs encomanats, redactar textos, preparar les presentacions orals i l'examen	77	3,08	1, 8, 9, 13

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg del període de docència, i es concreta amb el lliurament de 3 activitats d'avaluació:

1. Activitat individual de reflexió (40% ponderació nota final) - És una activitat de reflexió i aprofundiment en els continguts treballats i les lectures de l'assignatura. Aquesta activitat d'avaluació es realitzarà en les següent dates:
Grup 61: 10 de gener
Grup 62: 13 de gener
3. Activitat individual de sortida camp (15% ponderació nota final) - És una activitat pràctica vinculada a la sortida de camp que s'acabi concretant, on de forma interdisciplinària es demanarà vincular-la a l'àrea de Descoberta de l'Entorn.
 Tant al G61 com al G62, es lliurarà després de finalitzar el bloc de continguts sobre Les Sortides de Medi.
5. Activitat en grup d'informes seminaris (40% ponderació nota final) - És una activitat que demana la realització d'informes de laboratori i seminaris pràctics per a la reflexió i/o posada en pràctica d'un recurs didàctic que abordi la didàctica del Medi a El.
 Tant al G61 com al G62, es lliurarà en el termini d'una setmana després d'acabar el darrer Seminari didàctic.

La concreció del calendari de lliurament de les activitats 2 i 3 es concretarà a l'inici de l'assignatura, d'acord amb el cronograma docent.

Els requisits d'avaluació que contempla l'assignatura són els següents:

- Per poder superar l'assignatura serà necessari aprovar cadascuna de les 3 activitats, amb una nota mínima de 5, perquè es faci la mitjana de la nota de les activitats i s'obtingui la qualificació final de l'assignatura. En cas de no ser així s'oferirà una prova de recuperació de l'activitat no superada, en la data següent: G61: 07 de febrer i G62: 10 de febrer. La nota màxima de les activitats recuperades és un 5. Les qualificacions de cada una de les activitats d'avaluació es faran públiques al campus virtual

en un termini màxim de 20 dies i les estudiantes i els estudiants que vulguin revisar la nota haurà de fer-ho en la tutoria específica d'avaluació i revisió fixada pel professorat.

- L'assistència a classe és obligatòria. Les/els estudiants han d'assistir a un mínim d'un 80% de les classes, i les classes pràctiques (seminaris i sortides) són de caràcter obligatori. En cas de no complir amb aquest requisit d'assistència, es considerarà no presentat. Els justificants que es presentin en cas d'absència, serveixen únicament per explicar l'absència, en cap cas són un eximent de la presència.
- Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua catalana. En totes les activitats (individuals i en grup) es tindrà en compte, doncs, la correcció lingüística, ortogràfica i gramatical a més de la redacció i els aspectes formals de presentació. L'alumnat ha de ser capaç d'expressar-se amb fluïdesa i correcció i ha de mostrar un alt grau de comprensió dels textos acadèmics. Una activitat pot ser retornada 'no avaluada' o suspesa si la professora considera que no compleix aquests requisits.
- En l'avaluació es considera com a requisit per aprovar l'assignatura que les estudiantes i els estudiants mostrin una actitud compatible amb la professió educativa. Algunes competències que es tindran en compte són: escolta activa, respecte, participació, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, argumentar, ús del mòbil adequat, etc. En les activitats de grup, una o més actituds incorrectes poden baixar la nota individual. Per tant, podrà ser que les i els membres d'un mateix grup no tinguin la mateixa qualificació en l'activitat d'avaluació.

D'acord amb la normativa acadèmica de la UAB, la copia o plagiat en qualsevol tipus d'activitat d'avaluació constitueixen un delicte, i es penalitzarà amb un 0 com a nota de l'assignatura perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Si durant la realització d'un treball individual a classe, el professor/a considera que un alumne/a està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà el mateix amb un 0, sense opció de recuperació, i per tant, tindrà suspesa l'assignatura. Es considerarà que un treball, activitat o examen està "copiat" quan reproduïx tot o una part significativa del treball d'un/a altre/a company/a. Es considerarà que un treball o activitat està "plagiat" quan es presenta com a propi una part d'un text d'un autor sense citar les fonts, independentment que les fonts originàries siguin en paper o en format digital.

Es recomana explicitar que abans d'entregar una activitat d'avaluació, es comprovi que s'ha escrit correctament les fonts, notes, citacions textuais i referències bibliogràfiques seguint la normativa APA.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat individual: activitat interdisciplinària vinculada a l'àrea de Descoberta de l'Entorn.	15%	0	0	2, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 12
Avaluació individual de reflexió sobre els continguts treballats i les lectures proposades (seguint orientacions docents)	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Realització d'informes de laboratori i seminaris pràctics per a la reflexió i/o posada en pràctica d'un recurs didàctic que abordi la didàctica del Medi a l'EI. Els seminaris són d'assistència obligatòria	45%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 13

Bibliografia

La bibliografia elaborada considera la perspectiva de gènere i té el predomini d'autores.

Antón, M. i Moll, B. (2001). *Educación Infantil. Orientaciones y recursos (0-6 años)*. Madrid: CISS-Praxis.

Aranda, A. M. (2003). *Didáctica del conocimiento del medio social y cultural a educación infantil*. Madrid: Síntesis.

Arcà, M. (1995). *El procés d'aprenentatge. De l'experiència concreta al pensament abstracte*. Lleida: ICE Universitat de Lleida.

Arcà, M. i Mazolli, P. (1990). Fer, parlar, entendre. Educació científica a nivell de pre escolar. *Papers. Documents. I clic científic de tres a set anys*. Barcelona: Museu de la Ciència.

Arnaiz, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Màlaga: Aljibe.

Bassedas, E. i Huguet, T. i Solé, I. (1997). *Aprender a enseñar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó.

Berti, E. (ed.) (2000). *Le dimensioni del tempo nel bambino, nella società, nella memoria*. Bassano: Polisportiva Jonathan Editrice.

Bonil, J. i Pujol, R.M. (2005). Observar i mantenir grills a l'aula per construir el model d'ésser viu *Perspectiva Escolar*, 293, 55-59.

Bonil, J. i Calafell, G. (2006). *Los retos actuales de la Educación Científica*. Praxis, Octubre 2006, p.25/1---25/16.

Cuenca, J. M. (2005). *La enseñanza del medio en educación infantil*. Huelva: Universidad de Huelva.

Cuenca, J. M. (2008). La enseñanza y el aprendizaje de las ciencias sociales en Educación Infantil. *Didáctica de las Ciencias Sociales, currículo escolar y formación del profesorado*, (pàg. 289-310). Jaén: Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales.

Departament d'Educació (2008). *Currículum, Decret 181/ 2008, de 9 de setembre. Educació Infantil*. Generalitat de Catalunya. http://www.xtec.es/estudis/primaria/curriculum_infantil.htm

Departament d'Educació (2008). *Projecte de Llei d'Educació de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. <http://www.lleieducacio.cat/>

Departament d'Educació (2009). *Instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres. Curs 200-2010*. Generalitat de Catalunya. <http://educacio.gencat.net/portal/page/portal/Educacio/InstruccionsCurs>

Díaz, M.C. (2007). *Mi escuela sabe a naranja*. Barcelona: Graó.

Egan, K. (1991). *La comprensión de la realidad en la educación infantil*. Madrid: Morata.

Feliu, M i Jiménez, L (Coords.) (2015). *Ciencias sociales y educación infantil .Cuando despertó el mundo estaba allí*. Barcelona: Graó.

Gimeno, J. (coord.) (2008). *Educación por competencias, ¿Qué hay de nuevo?* Madrid: Ed. Morata.

Goldschmied, E. i Jackson, S. (2007). *La educación infantil de 0 a 3*. Madrid: Morata.

Guevara J. (2018) Saberes prácticos en la formación docente para la educación inicial. *Pedagogía y Saberes* n. 48, enero-junio.

Hannoun, H. (1977). *El niño conquista el medio*. Buenos Aires: Kapelusz.

Hart, R. A. (2001). *La participación de los niños en el desarrollo sostenible*. Barcelona: PAU Education-UNICEF.

Martí, J (2006). Les idees científiques dels infants i l'ensenyament de les ciències a l'escola primària. *Reflexions Educatives*. 19-26

Mendioroz-Lacambra, A. (2013). Empleo de la Historia del Arte para la adquisición de nociones estructurantes del área de Conocimiento del Entorno en Educación Infantil: espacio y tiempo. *Arte, Individuo Y Sociedad*, 25 (3), 393-405. https://doi.org/10.5209/rev_ARIS.2013.v25.n3.39314

Morín, E. (2001). *Tenir el cap clar*. Barcelona: La Campana.

Muzzi, S. i González, N. i Girbau, L. (2019). *La formación del profesorado de Educación Infantil en Didáctica de las Ciencias sociales. Prácticas innovadoras para la transformación de la sociedad*. Comunicació en el XXX Simposio Internacional de Didáctica de las Ciencias Sociales, Lisboa, 9-11 d'abril 2019. In https://www.academia.edu/38981834/LA_FORMACI%C3%93N_DEL_PROFESORADO_DE_EDUCACI%C3%93

Pedreira, M. i Feu, T. (2006). Pensar, fer i parlar per aprendre ciències a l'educació infantil. *Curs d'actualització de l'ensenyament-aprenentatge de les ciències a l'educació infantil i primària*. Barcelona: Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. <http://www.xtec.es/formacio>

Puerta Sánchez, S. i González Barea E. M. (2015). Reproducción de los estereotipos de género en Educación Infantil a través de los juegos y juguetes, en *Revista de Investigación en la Escuela*, 85, pp. 63-74. Sevilla: IdUS.

Puig Gutiérrez, M. i Guerrero Onieva, C. (2013). *Las Ciencias Sociales en la Educación Infantil*. En III Jornadas de Innovación Docente. Innovación Educativa: respuesta en tiempos de incertidumbre Sevilla, España: Universidad de Sevilla. Facultad de Ciencias de la Educación. In <https://idus.us.es/xmlui/handle/11441/59061>

Pujol, R. M. (1999). Ambientaltització i escola. *Perspectiva Escolar*, 235, 2-7.

Pujol, R. M. (2001). Les ciències més que mai poden ser una eina per formar ciutadans i ciutadanes. *Perspectiva escolar*, 257, 2-8.

Quinto, B. (2010). *Educación en el 0-3. La práctica reflexiva en los nidi d'infanzia*. Barcelona: Ed. Graó.

Sanmartí, N. (2006). Aprender Ciencias. Conectar l'experiència, el pensament i la parla a través de models. *Curs d'actualització de l'ensenyament-aprenentatge de les ciències a l'educació infantil i primària*. Barcelona: Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya. <http://www.xtec.es/formacio>

Tonda, E. (2001). *La didáctica de las ciencias sociales en la formación del profesorado de Educación Infantil*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.

Tonucci, F. (1993). Hacia una propuesta de educación ambiental coherente. *Aula*, 12, 82-83.

Tonucci, F. (1997). *La ciudad dels infants*. Barcelona: Barcanova.

Tur, G. (2007). *Reflexió entorn a les competències del mestre. Proposta de decàleg*. Materials de la UOC. http://www.uib.es/servei/ocihe/competencies/pdf/com_7.pdf

Zeichner, K. M. (1993). El maestro como profesional reflexivo. *Cuadernos de Pedagogía*, 220, 44-49.

Wood, L. i Holden, C. (2007). *Ensenyar història als més petits*. Manresa: Zenobita Edicions.

Webs d'interès

Association Internationale Pikler (LÓCZY) <http://www.aipl.org/>

Centre de Documentació i Experimentació en Ciències i Tecnologia (Dept. d'Ensenyament): www.xtec.es/cdec

Comunitat catalana de Webquest: <http://www.webquestcat.org/>

El safareig: educació infantil i natura (AAMM Rosa Sensat): www.elsafaeig.org/

Senderi-Educación Valores: <http://www.senderi.org>

Tallers d'expressió i educació creadora: Diraya. <http://www.dirayaexpresion.es/>

Xtec-Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya: <http://www.xtec.es>

Zona Clic: <http://clic.xtec.net/ca/>

Revistes d'educació infantil

Aula d'infantil. Revista de l'editorial Graó.

Guix d'Infantil. Revista de l'editorial Graó.

Infància. Revista de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

Infància-Europa. Revista de l'Associació de Mestres Rosa Sensat

Viure en família. Revista (per a pares i mares) de l'editorial Graó

Programari

No es requereix de programari específic.